

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ČOLIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 49083/18)

PRESUDA

Članak 6. stavak 1. (građanski aspekt) • Pristup sudu • Članak 1. Protokola br. 1 • Mirno uživanje vlasništva • Nerazmjerni nalog podnositelju za plaćanje troškova u privatnom parničnom postupku u dvostruko većem iznosu od naknade koja mu je dosuđena • Jamstva pristupa sudu jednako snažno primjenjiva na privatne sporove i sporove u koje je uključena država • Primjena mjerodavnog domaćeg zakonodavstva nije bila unutar prihvatljive slobode procjene dodijeljene domaćim sudovima

STRASBOURG

18. studenoga 2021.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Čolić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Péter Paczolay, *predsjednik*,

Ksenija Turković,

Alena Poláčková,

Gilberto Felici,

Erik Wennerström,

Raffaele Sabato,

Lorraine Schembri Orland, *suci*,

i Renata Degener, *tajnica Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 49083/18) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Ljupko Čolić („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 12. listopada 2018.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o zahtjevu; očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 19. listopada 2021. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na parnični postupak u kojem je podnositelju zahtjeva, unatoč uspjehu u ostvarivanju naknade štete protiv privatne osobe koja ga je fizički napala, naloženo platiti troškove postupka tuženiku u iznosu većem od onog koji je njemu stvarno dosuđen na ime naknade štete.

ČINJENICE

2. Podnositelj zahtjeva rođen je 1939. godine i živi u Zagrebu. Zastupao ga je g. E. Geber, odvjetnik iz Zagreba.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

5. Dana 25. studenoga 2003. podnositelj zahtjeva podnio je Općinskom građanskom sudu u Zagrebu tužbu radi naknade štete protiv izvjesnog B.H., navodeći da ga je 27. prosinca 2001. potonji fizički napao u restoranu u Zagrebu. Podnositelj zahtjeva potraživao je ukupno 32.200,00 hrvatskih kuna (HRK – približno 4.350,00 eura (EUR)). Tuženik je osporio podnositeljev tužbeni zahtjev kao neosnovan tvrdeći da ga nikada nije napao i da je podnositelj navodnu ozljedu mogao zadobiti okliznuvši se na ledu. Radi predostrožnosti, tuženik je prigovorio i iznosu potraživane naknade štete.

6. Dana 29. prosinca 2009. sud je pribavio mišljenje medicinskog vještaka, u kojem je procijenjen iznos štete koju je podnositelj zahtjeva

pretrpio. U skladu s tim mišljenjem, 8. veljače 2010. podnositelj zahtjeva smanjio je svoj prvobitni zahtjev na 12.860,00 kuna (približno 1.730,00 eura). Konkretno, potraživao je 4.000,00 kuna za pretrpljene fizičke bolove, 5.000,00 kuna za strah, 3.500,00 kuna za duševnu bol zbog smanjenja životne aktivnosti i 360,00 kuna za tuđu pomoć i njegu.

7. Dana 20. prosinca 2011. prvostupanjski sud donio je presudu kojom je podnositelju dosudio ukupno 8.360,00 kuna (približno 1.130,00 eura) na ime naknade štete i 9.750,00 kuna (približno 1.310,00 eura.) na ime troškova. Konkretno, sud mu je dosudio 3.500,00 kuna za pretrpljene fizičke bolove, 4.500,00 kuna za strah i 360,00 kuna za tuđu pomoć i njegu. Sud je odbio njegov zahtjev u iznosu od 3.500,00 kuna za duševnu bol zbog smanjenja životne aktivnosti jer je utvrdio da njegove ozljede nisu imale dugotrajne posljedice. Istovremeno, sud je odbio preostali dio podnositeljeva tužbenog zahtjeva i naložio mu je da tuženiku plati 14.886,00 kuna (približno 2.000,00 eura) na ime troškova. Mjerodavni dio te presude glasi kako slijedi:

„Odluka o parničnom trošku temelji se na odredbi čl. 154 i 155 ZPP-a. Kao vrijednost predmeta spora sud je uzeo iznos od 32.200,00 kuna iz tužbe, odnosno iznos potraživanja tužitelja prema zadnjem postavljenom preciziranom tužbenom zahtjevu iz podneska tužitelja od 08.02.2010. godine u iznosu od 12.860,00 kuna.

Nadalje, sud je prilikom odlučivanja uzeo u obzir i odredbe Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika ... i to odredbe navedene tarife u vrijeme poduzimanja određene radnje po kvalificiranom punomoćniku stranke, odnosno odvjetniku.

... sveukupno trošak ovog dijela postupka [do 8. veljače 2010.] iznosi 17.687,40 kuna. Ali, kako je [podnositelj zahtjeva] u ovom dijelu postupka uspio u omjeru od 25,96 % to mu pripada trošak u iznosu od 4.591,65 kuna.

... sveukupno trošak ovog dijela postupka [od 8. veljače 2010.] iznosi 2.767,50 kuna. Ali, kako je [podnositelj zahtjeva] u ovom dijelu postupka uspio u omjeru od 65,01% to mu pripada trošak u iznosu od 1.799,15 kuna.

Sud je u cijelosti dosudio [podnositelju zahtjeva] trošak plaćenih predujmova za vještačenja u ukupnom iznosu od 3.360,00 kuna obzirom da su ista bila potrebna za vođenje spora, odnosno za točno utvrđenje činjeničnog stanja.

Dakle, [podnositelju zahtjeva] je dosuđen trošak u sveukupnom iznosu od 9.750,80 kuna.

[Podnositelju zahtjeva] je na njegov zahtjev dosuđena i kamata na trošak parničnog postupka...

...

... dobiva sveukupni trošak tuženika u ovom dijelu postupka [do 8. veljače 2010.] u iznosu od 17.220,00 kuna. Ali, kako je tuženik u ovom dijelu postupka uspio u omjeru od 74,04% to mu pripada trošak u iznosu od 12.749,69 kuna.

... dobiva sveukupni trošak tuženika u ovom dijelu postupka [od 8. veljače 2010.] u iznosu od 3.997,50 kuna. Ali, kako je tuženik u ovom dijelu postupka uspio u omjeru od 34,99% to mu pripada trošak u iznosu od 1.389,73 kune.

PRESUDA ČOLIĆ protiv HRVATSKE

Sud je tuženiku u cijelosti dosudio...trošak plaćenih predujmova za vještačenja u ukupnom iznosu od 738,00 kuna obzirom da su ista bila potrebna za vođenje spora, odnosno za točno utvrđenje činjeničnog stanja.

Dakle, [tuženiku] je dosuđen trošak u sveukupnom iznosu od 14.886,42 kune.“

8. Dana 20. svibnja 2014., povodom žalbe, Županijski sud u Zagrebu djelomično je preinačio prvostupanjsku presudu u pogledu troškova te je podnositelju dosudio dodatni iznos od 6.906,97 kuna (približno 930,00 eura). Konkretno, drugostupanjski sud uzeo je u obzir činjenicu da je podnositelj zahtjeva podnio tužbu radi naknade štete zbog fizičkog napada, da tuženiku nisu nastali nikakvi dodatni troškovi zbog prvobitno većeg tužbenog zahtjeva te da su troškovi postupka uglavnom nastali kako bi se dokazalo da je tužbeni zahtjev osnovan, a ne koji je točan iznos pretrpljene štete. Mjerodavni dio te presude glasi kako slijedi:

„Pri dosudi parničnog troška trebalo je uzeti u obzir sve okolnosti slučaja jer primjernom odredbe o razmjernoj naknadi troškova na način na koji je to učinjeno u prvostupanjskoj presudi nije postignut inače opravdan cilj. Prije svega valja uzeti u obzir da se radi o naknadi štete koju je počinio tuženik fizičkom radnjom prema [podnositelju zahtjeva]. Tuženik zbog prvotno previsoko postavljenog zahtjeva nije imao povećane troškove. Osim toga, tuženik tijekom postupka osporava tužbeni zahtjev u osnovi i visini te su parnični troškovi nastali vezano uz dokazivanje osnovanosti tužbenog zahtjeva.

Dakle, iz danih razloga, uspjeh u postupku pri dosudi troška parničnog postupka trebalo je cijeliti prema konačno postavljenom tužbenom zahtjevu te je u tom smislu odluku o trošku valjalo preinačiti.

[Podnositelju zahtjeva] je sud prvog stupnja pravilnom primjenom materijalnog prava priznao parnični trošak u ukupnom iznosu od 20.454,90 kuna. S obzirom na to da je [podnositelj zahtjeva] u ovoj parnici uspio s tužbenim zahtjevom u omjeru od 65,01% to mu pripada trošak u iznosu od 13.297,73 kune što uvećano za troškove vještačenja od 3.360,00 kuna iznosi 16.657,73 kune koji iznos mu je temeljem odredbe čl. 154. st. 1. ZPP tuženik dužan naknaditi u cijelosti. Stoga je ovaj sud, pored iznosa od 9.750,80 kuna dosuđenog [podnositelju zahtjeva] u prvostupanjskoj presudi na ime troška parničnog postupka dosudio daljnji iznos od 6.906,97 kuna. S obzirom da tuženik nije uspio u parnici odbijen je njegov zahtjev za naknadu troška parničnog postupka (čl. 154. st. 1. ZPP).“

9. Dana 11. veljače 2015. Vrhovni sud Republike Hrvatske ispitao je izvanrednu reviziju koju je izjavio tuženik. Preinačio je drugostupanjsku odluku i potvrdio je odluku prvostupanjskog suda o troškovima. Također je naložio podnositelju da tuženiku plati dodatni iznos od 1.875,00 kuna (približno 250,00 eura) na ime troškova revizijskog postupka. Vrhovni sud smatrao je da se prilikom obračuna troška stranaka, u slučaju kada se vrijednost predmeta spora mijenjala tijekom postupka, visina troška za svaku pojedinu parničnu radnju mora utvrditi prema vrijednosti predmeta spora u trenutku poduzimanja te radnje, razmjerno ostvarenom uspjehu stranaka.

10. Dana 14. ožujka 2016. podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda prigovarajući povredama svojih prava na pošteno suđenje i na mirno uživanje vlasništva.

11. Dana 29. ožujka 2018. Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva nedopuštenom uz obrazloženje da pobijana odluka ne podliježe ocjeni ustavnosti. To je rješenje dostavljeno punomoćniku podnositelja zahtjeva 12. travnja 2018. godine.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. MJERODAVNO DOMAĆE ZAKONODAVSTVO

12. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 4/77 s naknadnim izmjenama i dopunama i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/91 s naknadnim izmjenama i dopunama), koje su bile na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Članak 151.

“(1) Parnične troškove čine izdaci učinjeni u tijeku ili u povodu postupka.

(2) Parnični troškovi obuhvaćaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba kojima zakon priznaje pravo na nagradu.“

Članak 154.

“(1) Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci i njezinu umješaću nadoknaditi troškove.

(2) Ako stranka djelomično uspije u parnici, sud može s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka snosi svoje troškove ili da jedna stranka nadoknadi drugoj i umješaću razmjernom dijelu troškova.

(3) Sud može odlučiti da jedna stranka nadoknadi sve troškove koje su protivna stranka i njezin umješać imali ako protivna stranka nije uspjela samo u razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog tog dijela nisu nastali posebni troškovi.

Članak 155.

„(1) Sud će prilikom odlučivanja o troškovima postupka stranci odrediti naknadu samo onih troškova koji su bili potrebni za vođenje parnice. O tome koji su troškovi bili potrebni te o visini troškova odlučuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.

(2) Ako je propisana tarifa za nagrade odvjetnika ili za druge troškove, odmjerit će se takvi troškovi prema toj tarifi.

Članak 186.

„(1) Tužba treba sadržavati određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužitelj temelji zahtjev, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice, a i druge podatke koje mora imati svaki podnesak (članak 106.).

(2) Kad stvarna nadležnost, sastav suda, vrsta postupka, pravo na izjavljivanje revizije, ovlaštenje na zastupanje ili pravo na naknadu troškova postupka ovisi o

PRESUDA ČOLIĆ protiv HRVATSKE

vrijednosti predmeta spora, a predmet tužbenog zahtjeva nije novčana svota, tužitelj je dužan u tužbi naznačiti vrijednost predmeta spora. ...“

Članak 190.

„(1) Tužitelj može do zaključenja glavne rasprave preinačiti tužbu.

(2) Nakon dostave tužbe tuženiku za preinaku tužbe potreban je pristanak tuženika, ali i kad se tuženik protivi, sud može dopustiti preinaku ako smatra da bi to bilo svrsishodno za konačno rješenje odnosa među strankama.

(3) Smatrat će se da postoji pristanak tuženika na preinaku tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi, a nije se prije toga protivio preinaci. ...“

13. Godine 2019. članak 154. stavak 2. Zakona o parničnom postupku izmijenjen je te glasi kako slijedi:

„Ako su stranke djelomično uspjele u parnici, sud će najprije utvrditi postotak u kojemu je svaka od njih uspjela, zatim će od postotka one stranke koja je u većoj mjeri uspjela oduzeti postotak one stranke koja je u manjoj mjeri uspjela, nakon toga će utvrditi iznos ... ukupnih troškova stranke koja je u većoj mjeri uspjela u parnici koji su bili potrebni za svrhovito vođenje postupka te će toj stranci odmjeriti naknadu dijela takvih ukupnih troškova koji odgovara postotku koji je preostao nakon navedenog obračuna postotaka u kojima su stranke uspjele u parnici. Omjer uspjeha u parnici ocjenjuje se prema konačno postavljenom tužbenom zahtjevu, vodeći računa i o uspjehu dokazivanja u pogledu osnove zahtjeva.“

14. Tarifom o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (Narodne novine br. 142/12 s naknadnim izmjenama i dopunama – „Tarifa o nagradama odvjetnika“) predviđeno je da se nagrada odvjetnika u parničnom predmetu, u načelu, obračunava razmjerno vrijednosti predmeta spora (sporni iznos) za svaku parničnu radnju. Vrijednost predmeta spora obično odgovara iznosu koji tužitelj traži u svojoj tužbi. Tarifama br. 7. – 9. predviđeno je da se nagrada za sastavljanje tužbenog zahtjeva ili tuženikova odgovora na tužbeni zahtjev i nagrada za zastupanje na ročištu obračunavaju kako slijedi:

Vrijednost predmeta spora (HRK)	Nagrada (HRK)
0,00 – 2.500,00	250,00
2.500,00 – 5.000,00	500,00
5.000,00 – 10.000,00	750,00
10.000,00 – 100.000,00	1.000,00
100.000,00 – 250.000,00	2.500,00
250.000,00 – 500.000,00	5.000,00

II. MJERODAVNA DOMAĆA PRAKSA

A. Smjernice i praksa Vrhovnog suda

15. Dana 6. lipnja 1980. Građanski odjel Vrhovnog suda zauzeo je pravno shvaćanje, koje je dostavio nižim sudovima kao praktičnu smjernicu. Naveo je da se članak 154. stavak 2. Zakona o parničnom treba tumačiti kako slijedi:

„1. Kod parcijalnog uspjeha stranaka u [parničnom] postupku (član 154. stavak 2. Zakona o parničnom postupku) potrebno je prilikom određivanja troškova postupka izraze „djelomični uspjeh i „razmjerni dio troškova“ ocjenjivati ne samo kvantitativno već i kvalitativno, kako s obzirom na osnovu, tako i s obzirom na visinu usvojenog, odnosno odbijenog dijela tužbenog zahtjeva.

Stoga u slučaju:

(a) kad je tuženi osporavao osnovu tužbenog zahtjeva u postupnosti ili samo osnovu pojedinih samostalnih dijelova zahtjeva (pojedini oblik i slično), a zbog čega su izvršena vještačenja i izvedeni drugi dokazi za koje je tužitelj prethodnoj snosio troškove, tužitelju će se priznati takvi troškovi u cijelosti, bez obzira na visinu dosuđenog iznosa;

(b) ako je tuženi osporio samo visinu zahtijevane naknade pojedinog oblika neimovinske štete, sud će cijeliti da li tužitelju treba u cijelosti ili samo djelomično priznati troškove oko utvrđivanja visine neimovinske štete koje je tužitelj prethodno snosio, a u odnosu na visinu dosuđene naknade.“

16. Dana 29. studenoga 2002. Vrhovni sud usvojio je Orijentacijske kriterije i iznose za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete (dalje u tekstu: „Smjernice”), koji su objavljeni 30. prosinca 2002. i 30. lipnja 2003. u publikaciji Vrhovnog suda *Izbor odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske*, br. 2/2002 i 1/2003. U Smjernicama su navedeni sljedeći iznosi u kunama koji se dosuđuju za različite vrste nematerijalne štete:

Fizički bolovi, po danu	jaki	370,00	
	srednji	220,00	
	slabi	70,00	
Strah	2.200,00 – 30.000,00		
Duševna bol zbog smanjenja životne aktivnosti	do 25 %	7.500,00	za svakih 10 %
	preko 25 % do 40 %	11.000,00	za svakih 10 %
	preko 40 % do 60 %	22.000,00	za svakih 10 %
	preko 60 % do 80 %	45.000,00	za svakih 10 %
	preko 80 % do 100 %	75.000,00	za svakih 10 %
Duševna bol zbog smrti bliskog srodnika	Smrt bračnog druga ili djeteta		220.000,00
	Gubitak ploda		75.000,00
	Smrt roditelja	djetetu koje se nalazi na odgoju i skrbi kod roditelja	220.000,00
		djetetu	150.000,00

PRESUDA ČOLIĆ protiv HRVATSKE

	Smrt brata ili sestre		75.000,00
Duševna bol zbog naruženosti	jaki	vrlo uočljivo trećima	37.000,00
		uočljivo samo ponekad	22.000,00
	srednji	vrlo uočljivo trećima	22.000,00
		uočljivo samo ponekad	11.000,00
	slabi	vrlo uočljivo trećima	5.000,00
		uočljivo samo ponekad	2.500,00
Duševna bol zbog naročito teškog invaliditeta bliske osobe	Invaliditet bračnog druga		220.000,00
	Invaliditet roditelja	djetetu koje se nalazi na odgoju i skrbi kod roditelja	220.000,00
		djetetu	150.000,00

17. U predmetu br. Rev-1083/09-2 od 15. listopada 2009. Vrhovni sud potvrdio je odluku nižih sudova kojom su tužitelju u cijelosti dosuđeni troškovi koje je imao u parničnom postupku za naknadu štete iako mu je dosuđeno samo 65 % iznosa naknade štete koji je potraživao. Tako odlučivši, Vrhovni sud utvrdio je kako slijedi:

„... ovaj sud je u svezi parcijalnog uspjeha stranaka u [parničnom] postupku i primjene čl. 154. st. 2. ZPP zauzeo u svezi tog pitanja pravno shvaćanje još na sjednici građanskog odjela od 6. lipnja 1980. Pravno shvaćanje zauzeto na navedenoj sjednici građanskog odjela odnosi se na to da prilikom određivanja troškova postupka izraz „djelomični uspjeh“ i „razmjerni dio troškova“ treba ocjenjivati ne samo kvantitativno već i kvalitativno.

To znači da u slučaju kad je tuženik osporavao osnovu tužbenog zahtjeva u potpunosti zbog čega su u stvari nastali troškovi parničnog postupka, tužitelju će se priznati takvi troškovi u cijelosti, bez obzira na visinu dosuđenog iznosa. Stoga je primjena čl. 154. st. 2. ZPP kod razmjernog ili djelomičnog uspjeha u parnici u pravilu na način kako to tvrdi revident, ali iznimno i na način kako su to ocijenili nižestupanjski sudovi u konkretnoj pravnoj stvari. Nižestupanjski sudovi su u ovom postupku ocjenjivali troškove parničnog postupka uzimajući u obzir da su isti zapravo nastali samo uslijed osporavanja osnove tužbenog zahtjeva a ne i u odnosu na postavljenu visinu neimovinske štete. U konkretnom slučaju se radi upravo o primjeni takvog kvalitativnog ocjenjivanja troškova parničnog postupka.“

18. U predmetu br. Rev 495/10 od 9. studenoga 2010. Vrhovni sud potvrdio je odluku nižeg suda da svaka stranka snosi svoje troškove u parničnom postupku za naknadu štete iako je tužitelj uspio po pitanju osnove te mu je dosuđeno 54 % iznosa naknade štete koji je potraživao jer je tuženik tijekom postupka priznao da je tužbeni zahtjev osnovan, a osporavao je samo iznos. Tako odlučivši, Vrhovni sud utvrdio je kako slijedi:

„...o ... pitanju razmjernog uspjeha stranaka u [parničnom] postupku i primjene čl. 154. st. 2. ZPP, ovaj je revizijski sud zauzeo pravno shvaćanje još na sjednici Građanskog odjela od 6. lipnja 1980., a koje pravno shvaćanje se odnosi na to da prilikom određivanja troškova postupka izraz „djelomični uspjeh“ i „razmjerni dio troškova“ treba ocjenjivati ne samo kvantitativno, već i kvalitativno.

PRESUDA ČOLIĆ protiv HRVATSKE

To znači, da u slučaju kad je tuženik osporavao osnovu tužbenog zahtjeva u potpunosti, zbog čega su jedino nastali troškovi parničnog postupka, tužitelju se mogu priznati troškovi parničnog postupka u cijelosti, neovisno o visini zatraženog, a dosuđenog, iznosa. ... dakle,¹ primjena čl. 154. st. 2. ZPP kod razmjernog ili djelomičnog uspjeha u parnici je pravilo, ali iznimno, i na način kako je to navedeno i na sjednici Građanskog odjela ovog suda od 6. lipnja 1980., mogu se troškovi parničnog postupka priznati samo tužitelju. Pravno stajalište zauzeto na sjednici Građanskog odjela ovog suda od 6. lipnja 1980., prije svega se odnosi na troškove, primjerice, vještačenja ili očevida koji su uvijek potrebni bez obzira na visinu zatraženog tužbenog zahtjeva, primjerice, kod naknade štete. Međutim, kao što je navedeno, iznimno, zavisno od svih konkretnih okolnosti slučaja i ocjeni suda, moguće je da se troškovi parničnog postupka ocjenjuju ne samo kvantitativno, već i kvalitativno, te je moguće obzirom na sve konkretne okolnosti priznati i samo tužitelju troškove parničnog postupka, a tuženiku uopće ne priznati troškove parničnog postupka ako su ti troškovi nastali isključivo i jedino u svezi raspravljanja o osnovi tužbenog zahtjeva.“

19. U predmetu br. Revr 725/14-2 od 28. listopada 2014.² Vrhovni sud potvrdio je odluku nižih sudova da svaka stranka snosi svoje troškove nastale u parničnom postupku u vezi s radnim sporom, s obzirom na potraživani iznos tužbenog zahtjeva i uspjeh stranaka u postupku. Tako odlučivši, Vrhovni sud utvrdio je kako slijedi:

„... u predmetu *Klauz protiv Republike Hrvatske* Europski sud za ljudska prava nije izrazio shvaćanje da je dosuđivanje troškova postupka tuženiku primjenom odredbe čl. 154. st. 2. ZPP na način sukladan tumačenju Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske sa sjednice održane 6. lipnja 1980., samo po sebi protivno odredbama Konvencije, već je utvrdio postojanje navedenih povreda odredaba čl. 6. st. 1. Konvencije i čl. 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju glede iznosa troškova postupka koje je tužitelju naloženo platiti, ali sve obzirom na specifične okolnosti razmatranog slučaja u kojemu tužitelj od tužene države, zastupane po državnom odvjetništvu, potražuje naknadu nematerijalne štete zbog kaznenog djela zlostavljanja počinjenog od strane djelatnika MUP-a.

Drugostupanjski sud je u ovom predmetu odlučio baš na način koji je podudaran stajalištu Europskog suda za ljudska prava iznesenom u predmetu *Klauz protiv Republike Hrvatske*, jer je obzirom na sve okolnosti predmetnog slučaja (riječ je o građanskopravnom sporu dviju privatnih stranaka, u kojem revidentica tužbenim zahtjevom traži zaštitu od uznemiravanja (diskriminacije) na radnom mjestu te naknadu

¹ Napomena Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava: Sud je u nastavku teksta u izvorniku presude omaškom, umjesto dijela rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske pod brojem: Rev-495/2010 od 9. studenog 2010., citirao dio rješenja tog suda pod brojem: Rev-1083/2009 od 15. listopada 2009. koji glasi. „...[čl. 154. st. 2 ZPP-a] trebao bi se primjenjivati, u slučaju djelomičnog uspjeha u parnici, u načelu, na način kako je to tvrdi revident u reviziji, ali i iznimno i na način kako su to ocijenili nižestupanjski sudovi u konkretnoj pravnoj stvari. Nižestupanjski sudovi su u ovom postupku ocjenjivali troškove parničnog postupka uzimajući u obzir da su isti zapravo nastali samo uslijed osporavanja osnove tužbenog zahtjeva a ne i u odnosu na postavljenu visinu neimovinske štete. U konkretnom slučaju se radi upravo o primjeni takvog kvalitativnog ocjenjivanja troškova parničnog postupka.“

² Napomena Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava: Sud je u izvorniku presude omaškom umjesto „br. Revr 725/14-2 od 28. listopada 2014.“ napisao „br. Rev 725/14-2 od 23. listopada 2014.“

PRESUDA ČOLIĆ protiv HRVATSKE

štete zbog povrede prava osobnosti), odredio da svaka stranka snosi svoj trošak. Naime, sud je iskoristio dispozitivne ovlasti koje mu pruža čl. 154. st. 2. ZPP, tumačeći tu odredbu obzirom na samu svrhu i cilj pravne norme (teleološko tumačenje), jer bi, obzirom na visinu postavljenog tužbenog zahtjeva i [postotak] uspjeh[a] stranaka u postupku, odluka o trošku, u slučaju da je strankama naloženo da nadoknađuju jedna drugoj razmjernan dio troškova [u odnosu na kvalitativni uspjeh], za tužiteljicu mogla biti još nepovoljnija.”

20. U predmetu br. Rev 1645/17-3 od 19. rujna 2017. Vrhovni sud djelomično je preinačio odluku nižeg suda o troškovima parničnog postupka za naknadu štete i naložio je tuženici da tužitelju plati dio njegovih troškova, iako je tužitelj uspio samo s manje od 30 % tužbenog zahtjeva. Tako odlučivši, Vrhovni sud presudio je kako slijedi:

„Cijeneći uspjeh stranaka u sporu, a posebno uvažavajući činjenicu da je tužitelj u cijelosti uspio s osnovom tužbenog zahtjeva te da je provedeno vještačenje vezano za visinu tužbenog zahtjeva, ovaj sud ocjenjuje da u okolnostima konkretnog slučaja tužitelju pripada naknada troškova zastupanja u iznosu od 31.500,00 kn...”

Ovaj sud smatra da u ovom slučaju, posebice s obzirom na činjenicu da je u ovom predmetu tuženica država ... koja je odgovorna za zlostavljanje tužitelja, dakle, ne radi se o klasičnom građanskopravnom sporu privatnih stranaka, nema mjesta striktnoj (mehaničkoj) primjeni odredbe čl. 154. st. 2. ZPP-a, (tu odredbu prema stajalištu ovoga suda treba primjenjivati i kvalitativno, a ne samo kvantitativno), jer bi to bilo nerazmjerno legitimnom cilju u kojem smjera navedeno pravilo navedeno u čl. 154. st. 2. ZPP-a koje od jedne stranke zahtijeva da drugoj stranci naknadi troškove ovisno o njihovom uspjehu u sporu, a koji se troškovi određuju razmjerno visini tužbenog zahtjeva. Naime, u konkretnom slučaju striktna primjena tog članka bila bi nepravedna, jer bi to značilo da bi tužitelj (koji je uspio u sporu sa 29,6% tužbenog zahtjeva) morao tuženici (obzirom na njezin uspjeh u sporu od 70,4%) sukladno tomu naknaditi znatan iznos parničnih troškova, čime bi zapravo izgubio „veliki“ dio naknade koja mu je dosuđena (u tom smislu [vidi] presudu Europskog suda za ljudska prava...).

21. U predmetu br. Rev-3002/2014-3 od 11. srpnja 2018. Vrhovni sud djelomično je preinačio presudu nižeg suda i odluku o troškovima parničnog postupka za naknadu štete i naložio je državi kao tuženici da tužitelju plati dio troškova postupka razmjernan njegovu uspjehu u postupku. Tako odlučivši, Vrhovni sud presudio je kako slijedi:

„Odlučujući o troškovima postupka valja istaknuti da ukupni troškovi postupka na strani tužitelja iznose 80.100,00 kn. Imajući na umu djelomičan uspjeh tužitelja u ovoj parnici valjalo mu je na temelju odredbe čl. 154. st. 2. ZPP dosuditi troškove postupka u iznosu 32.040,00 kn. Naime, potraživanje tužitelja za naknadu štete u konačnici je u ukupnosti utvrđeno ovom revizijskom presudom te se može kvalificirati kao imovina zaštićena čl. 1. Protokola br. 1. Konvencije ... Djelomični uspjeh tužitelja ne može u ovom slučaju imati za posljedicu njegovu obvezu plaćanja troškova postupka[države], odnosno zaključak iz drugostupanjske presude da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, jer bi to u konačnici predstavljalo miješanje u pravo tužitelja na mirno uživanje vlasništva (vidi presudu Europskog suda za ljudskih prava u predmetu *Klauz protiv Hrvatske...*)“

B. Sudska praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske

22. U predmetu br. U-III-617/2011 od 2. srpnja 2015. Ustavni sud potvrdio je odluku nižih sudova kojom je tužiteljici naloženo nadoknaditi tuženici dio troškova razmjernan njihovom uspjehu u postupku. Pritom je Ustavni sud izričito naveo da je u obzir uzeo opća načela primjenjiva na taj predmet u svjetlu presude Suda u predmetu *Klauz protiv Hrvatske* (br. 28963/10, 18. srpnja 2013.).

23. U rješenju br. U-I-3004/2014 od 6. lipnja 2017. Ustavni sud odbacio je prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 91. Zakona o državnom odvjetništvu, kojim je predviđeno da se državnim odvjetništvima dosuđuju troškovi postupka u istom iznosu kao i odvjetnicima. Pritom je Ustavni sud izričito naveo:

„Ustavni sud napominje, međutim, da je eventualno arbitrarno tumačenje i primjena mjerodavnih odredaba ZPP-a o naknadi troškova postupka državnom odvjetništvu u slučajevima kada se ono pojavljuje kao zastupnik stranke, podložno ustavnosudskoj kontroli u postupcima pokrenutim ustavnim tužbom na temelju članka 62. Ustavnog zakona.“

24. U predmetu br. U-III-4029/2013 od 19. prosinca 2017. Ustavni sud ukinuo je odluku nižih sudova o troškovima prema kojoj je tužitelj bio obvezan nadoknaditi tuženici troškove u skladu s uspjehom postignutim u parničnom postupku za naknadu štete. Tako odlučivši, Ustavni sud utvrdio je kako slijedi:

„...ocjena je Ustavnog suda da su i drugostupanjski i Vrhovni sud članak 154. stavak 2. ZPP-a u konkretnom predmetu primijenili mehanički, bez obraćanja dovoljno pozornosti na posebne okolnosti ovog slučaja. Paradoksalno je, naime, da država naknadama za državno odvjetništvo koje ju zastupa "uzme" podnositelju ne samo cijelu priznatu mu naknadu štete, već da podnositelj po okončanju parnice, u kojoj je uspio s osnovom tužbenog zahtjeva, državi ostane dužan isplatiti iznos troškova koji znatno premašuje iznos same priznate naknade. Ocjena je Ustavnog suda da je sankcija za postavljanje previsokog tužbenog zahtjeva u okolnostima konkretnog slučaja prestroga i da se ne može opravdati s aspekta pravičnog suđenja. Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da odluka o troškovima postupka Županijskog suda u Zagrebu i Vrhovnog suda nije razmjerna legitimnom cilju kojem teži pravilo iz članka 154. stavka 2. ZPP-a i da je njegova primjena u ovom predmetu rezultirala ograničenjem koje je umanjilo samu bit podnositeljevog prava na pristup sudu, zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava odnosno člankom 6. stavkom 1. Konvencije.“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

25. Podnositelj zahtjeva prigovorio je povredi prava na pristup sudu zbog prekomjernog iznosa troškova dosuđenih tuženiku. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi... svatko ima pravo da ... sud pravično... ispita njegov slučaj...”

A. Dopuštenost

26. Vlada je ustvrdila da je konačna odluka u podnositeljevu predmetu bila presuda Vrhovnog suda od 11. veljače 2015. (vidi stavak 9. ove presude), a ne rješenje Ustavnog suda od 29. ožujka 2018. (vidi stavak 11. ove presude). Budući da je podnositelj zahtjeva bio zastupan po odvjetniku, trebao je znati da, prema praksi Ustavnog suda, ustavna tužba nije pravno sredstvo koje se treba iskoristiti za prigovore o troškovima postupka.

27. Podnositelj zahtjeva nije se složio.

28. Sud primjećuje da je već ispitao i odbacio isti prigovor o nedopuštenosti u predmetu *Pavlović i drugi protiv Hrvatske* (br. 13274/11, stavci 30. – 39., 2. travnja 2015.). Sud ne vidi razlog za odstupanje od tog zaključka u ovom predmetu.

29. Sud nadalje primjećuje da je Ustavni sud povremeno, iako ne dosljedno, ispitivao prigovore koji se odnose na troškove postupka podnesene na temelju članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu (vidi stavke 22. i 23. ove presude). Štoviše, u svom Revidiranom akcijskom izvješću podnesenom Odboru ministara u okviru izvršenja presuda u predmetima *Klauz* (gore citiran) i *Cindrić i Bešlić protiv Hrvatske* (br. 72152/13, 6. rujna 2016.), hrvatska Vlada ustvrdila je da se od donošenja rješenja Ustavnog suda od 6. lipnja 2017. (vidi stavak 23. ove presude) ustavna tužba smatra djelotvornim pravnim sredstvom za prigovore o troškovima postupka.

30. S obzirom na navedeno, stoga se ne može reći da su podnositelji zahtjeva koji žele podnijeti Sudu prigovor u vezi s prekomjernim troškovima oslobođeni prethodnog podnošenja ustavne tužbe. U istom smislu, bilo bi protivno načelu supsidijarnosti smatrati da ustavnu tužbu nije trebalo iscrpiti samo zato što je u to vrijeme praksa Ustavnog suda ukazivala na to da odluka koja se osporava ne podliježe ocjeni ustavnosti. Time bi se zanemarila činjenica da se takva praksa može razviti tijekom vremena i, što je još važnije, time bi se uklonio svaki poticaj za takav razvoj jer bi podnositelji zahtjeva sustavno podnosili svoje prigovore Sudu, a da ne pruže Ustavnom sudu priliku da promijeni svoju praksu (vidi *Vrtar protiv Hrvatske*, br. 39380/13, stavak 76., 7. siječnja 2016.). Odluke kojima je Ustavni sud odstupio od svoje standardne prakse i ispitao ustavne tužbe u vezi s troškovima postupka (vidi stavke 22. – 24. i 29. ove presude) samo pojačavaju to stajalište i zaključak koji iz njega proizlazi da se podnositelju ne može predbaciti što je podnio ustavnu tužbu protiv odluke o troškovima u njegovu predmetu.

31. Slijedi da se Vladin prigovor o nepoštovanju pravila o šest mjeseci mora odbaciti.

32. Sud nadalje primjećuje da ovaj prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

33. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da mu je pravo na pristup sudu bilo neopravdano ograničeno zbog prekomjernog iznosa troškova koji mu je naloženo platiti iako je uspio s tužbenim zahtjevom za naknadu štete. Potraživao je naknadu nematerijalne štete koju mu je uzrokovao B.H. u skladu s nalazom vještaka. Ako se morao bojati podnijeti tužbeni zahtjev na temelju svog subjektivnog osjećaja straha da neće biti uspješan ili da će morati platiti nerazumne troškove tuženiku, onda je takva situacija bila u suprotnosti s člankom 6. stavkom 1. Konvencije, neovisno o tome je li tuženik država ili fizička ili pravna osoba.

34. Podnositelj zahtjeva objasnio je da je ustrajao na saslušanju i suočavanju dvaju svjedoka upravo zato što je B.H. porekao bilo kakvu odgovornost za događaj, a na podnositelju zahtjeva bio je teret dokazivanja da pokaže da su se događaj i šteta stvarno dogodili. Podnositelj zahtjeva u konačnici je dokazao da je tuženik bio odgovoran za uzrokovanje štete, ali je unatoč tome tuženiku morao platiti troškove koji su istome nastali kad je poricao svoju odgovornost.

35. Vlada je tvrdila da se ovaj predmet značajno razlikuje od predmeta *Klauz i Cindrić i Bešlić* (oba gore citirana) jer se odnosi na građanski spor između privatnih stranaka, u kojem je tuženik morao angažirati odvjetnika i platiti njegov rad vlastitim sredstvima. Nadalje, postupak se nije odnosio na ozbiljnu povredu podnositeljevih ljudskih prava od strane predstavnika države, već na fizički napad koji je počinila privatna osoba.

36. Priznajući da je pravilo „gubitnik plaća” u odnosu na troškove postupka predstavljalo ograničenje prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu, Vlada je ponovila da predmetno pravilo nije samo po sebi nespojivo s člankom 6. Odredbe kojima se reguliraju troškovi parničnog postupka bile su jasne i precizne i dostupne podnositelju zahtjeva, koji je bio zastupan po odvjetniku. Štoviše, njihova je primjena u ovom predmetu bila predvidljiva i u skladu s načelom pravne sigurnosti.

37. Vlada je naglasila da, iako je podnositelj zahtjeva tijekom postupka značajno smanjio svoj prvobitni tužbeni zahtjev, on je ipak i dalje bio prekomjeran. Da je vrijednost predmeta spora naznačio u skladu s mišljenjem vještaka, koji su utvrdili da nije pretrpio trajno smanjenje životne aktivnosti, nastali troškovi i za njega i za tuženika bili bi znatno niži. Ustrajanje podnositelja zahtjeva na suočavanju dvaju svjedoka, od kojih se jedan u više navrata nije pojavio na sudu, također je rezultiralo značajnim troškovima.

38. Vlada je tvrdila da domaći sudovi odredbe o naknadi troškova nisu primijenili proizvoljno ili mehanički. Umjesto toga, dosljedno su primijenili to domaće pravo i pravno shvaćanje Vrhovnog suda iz 1980. uzimajući u obzir posebne okolnosti predmeta.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

39. Opća načela u pogledu pristupa sudu sažeta su u predmetu *Zubac protiv Hrvatske* ([VV], br. 40160/12, stavci 76. – 79., 5. travnja 2018.) kako slijedi:

“40. Pravo na pristup sudu mora biti „praktično i učinkovito“, a ne „teoretsko ili iluzorno“.... To se zapažanje osobito odnosi na jamstva predviđena člankom 6., s obzirom na istaknuto mjesto koje pravo na pošteno suđenje zauzima u demokratskom društvu ...

41. Međutim, pravo na pristup sudu nije apsolutno, već može biti podvrgnuto ograničenjima; takva se ograničenja dopuštaju implicitno budući da pravo na pristup sudu po samoj svojoj naravi zahtijeva regulaciju države, a takva regulacija može se razlikovati u smislu vremena i mjesta ovisno o potrebama i sredstvima zajednice i pojedinaca (vidi *Stanev protiv Bugarske* [VV], br. 36760/06, stavak 230., ECHR 2012). Prilikom određivanja te regulacije države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene. Iako konačna odluka o pitanju poštovanja zahtjeva iz Konvencije počiva na Sudu, nije uloga Suda da zamijeni domaće vlasti u procjenjivanju onoga što je najbolja politika u ovom području. Međutim, primijenjena ograničenja ne smiju ograničiti ili umanjiti pristup koji se pojedincu nalazi na raspolaganju na takav način ili u opsegu koji umanjuje samu bit prava. Nadalje, ograničenje neće biti spojivo s člankom 6., stavkom 1. ako ne teži legitimnom cilju te ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i legitimnog cilja koji se nastoji ostvariti (vidi gore citirani predmet *Grkokatolička župa Lupeni protiv Rumunjske*, stavak 89., s daljnjim referencama.“

42. Kad je riječ o troškovima postupka, Sud je već smatrao da nametanje znatnog financijskog opterećenja nakon završetka postupka može predstavljati ograničenje prava na sud zajamčenog člankom 6. stavkom 1. Konvencije (vidi *Stankov protiv Bugarske*, br. 68490/01, stavak 54., 12. srpnja 2007.; *Klauz protiv Hrvatske*, br. 28963/10, stavak 77., 18. srpnja 2013. i *Zustović protiv Hrvatske*, br. 27903/15, stavak 98., 22. travnja 2021.).

43. Nadalje, u predmetu *Klauz* (gore citiran) Sud je presudio da se pravilo „gubitnik plaća“ u članku 154. stavku 1. Zakona o parničnom postupku može smatrati ograničenjem prava na pristup sudu namijenjenim odvratanju potencijalnih stranaka od podnošenja neosnovanih tužbi ili iznošenja pretjeranih tužbenih zahtjeva pred sudovima (ibid., stavci 81. i 84.).

44. Sud je nadalje potvrdio da se takvo ograničenje prava na pristup sudu ne može smatrati samo po sebi nespojivim s člankom 6. stavkom 1. Konvencije (vidi gore citirani predmet *Stankov*, stavak 52., i *Harrison McKee protiv Mađarske*, br. 22840/07, stavak 22., 3. lipnja 2014.). Međutim, iznos

troškova ocijenjenih u svjetlu konkretnih okolnosti danog predmeta bitan je čimbenik pri odlučivanju je li osoba uživala pravo na pristup sudu (vidi gore citirani predmet *Klauz*, stavak 82.).

(b) Primjena općih načela na ovaj predmet

45. Imajući na umu svoje zaključke u predmetu *Klauz* (gore citiran, stavak 81.), Sud smatra da je u ovom predmetu došlo do ograničenja prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu. Mora dalje preispitati je li postojao razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i legitimnog cilja koji se nastojalo ostvariti tim ograničenjem.

46. Sud na početku primjećuje da nerazumni troškovi postupka mogu otvoriti pitanje na temelju Konvencije prvenstveno u slučajevima kada stranka uspije, barem djelomično, s osnovom tužbenog zahtjeva, ali ne s cijelim iznosom (vidi gore citirani predmet *Klauz*, stavak 76., i gore citirani predmet *Stankov*, stavak 51.). Upravo u tim slučajevima vrlo visoki troškovi postupka mogu „pojести” veliki dio financijske naknade dosuđene stranci u predmetu ili čak cjelokupnu naknadu. Prema mišljenju Suda, ako ne postoje važni razlozi koji bi opravdali takav rezultat, takva situacija čini parnicu bespredmetnom i čini pravo te stranke na sud tek teorijskim i iluzornim (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirani predmet *Stankov*, stavak 54.).

47. Sud je ranije smatrao da visoki parnični troškovi mogu iznimno otvoriti i pitanje na temelju Konvencije u slučajevima kada je stranka bila potpuno neuspješna s osnovom tužbenog zahtjeva u situacijama u kojima ta stranka iz nekog razloga nije mogla predvidjeti svoje izgleda za uspjeh jer je, primjerice, ishod postupka u predmetu ovisio o tumačenju novog pravnog pitanja (vidi, primjerice, gore citirani predmet *Cindrić i Bešlić*, stavak 107.).

48. S tim u vezi, Sud ponavlja da je prvenstveno na nacionalnim vlastima, posebice sudovima, da tumače i primjenjuju domaće pravo. To se posebice odnosi na to kako sudovi tumače pravila postupovne prirode. Uloga Suda ograničena je na utvrđivanje jesu li učinci takvog tumačenja u skladu s Konvencijom (vidi, primjerice, *Tejedor García protiv Španjolske*, 16. prosinca 1997., stavak 31., *Izješća o presudama i odlukama 1997-VIII*, i *Pérez de Rada Cavanilles protiv Španjolske*, 28. listopada 1998., stavak 43., *Izješća 1998-VIII*).

49. U ovom predmetu Sud primjećuje da je tužbeni zahtjev podnositelja utvrđen osnovanim i da mu je dosuđeno oko 75 % njegova konačnog zahtjeva za naknadu štete. Iako je točno da je, kako je to ustvrdila Vlada, zahtjev podnositelja u odnosu na jedan aspekt pretrpljene štete, i to duševne boli koja je rezultirala smanjenjem životne aktivnosti, u iznosu od približno 4.000,00 kuna u cijelosti odbijen, to ne mijenja činjenicu da je ipak uspio dokazati da se predmetno djelo dogodilo kao i njegovu uzročno-posljedičnu vezu sa štetom koju je stvarno pretrpio.

50. Sud nadalje primjećuje da je podnositelju zahtjeva dosuđena naknada štete u iznosu od 8.360,00 kuna, a istovremeno mu je naloženo platiti

troškove tuženika u iznosu od 16.760,00 kuna, odnosno u približno dvostruko većem iznosu od onoga koji mu je dosuđen na ime naknade štete. Iako, za razliku od predmeta *Klauz*, podnositelj zahtjeva u ovom predmetu nije pretrpio zlostavljanje od strane vlasti i njegov se predmet doduše nije odnosio na obvezu države da pruži naknadu za nepravde koje se mogu pripisati njezinim tijelima, Sud smatra da je ono što je za podnositelja bilo dovedeno u pitanje u ovom predmetu ipak bio osnovan zahtjev za naknadu štete uzrokovane napadom na njegov tjelesni integritet od strane privatne osobe.

51. Osim toga, podnositelju zahtjeva nastali su troškovi zastupanja po odvjetniku u iznosu od približno 20.000,00 kuna, od čega mu je samo približno 10.000,00 kuna bilo nadoknađeno (vidi stavak 7. ove presude). Ukupno je podnositelj zahtjeva stoga potrošio približno 36.000,00 kuna na sudski postupak koji je okončan u njegovu korist, dok mu je dosuđeno samo približno 18.000,00 kuna, odnosno polovica iznosa.

52. Sud će sada ispitati jesu li postojali posebno važni razlozi koji bi opravdali takav ishod (vidi stavak 46. ove presude).

53. S tim u vezi, Sud prima na znanje tvrdnju Vlade da se ovaj predmet razlikuje od predmeta *Klauz* i *Cindrić i Bešlić* (oba gore citirana) jer je tuženik u predmetnom postupku bio privatna osoba, a ne država. Međutim, Sud smatra da su jamstva pristupa sudu jednako snažno primjenjiva na privatne sporove kao i na sporove koji uključuju državu. To je stoga što u obje vrste postupka stranka može biti prisiljena snositi nerazmjerno veliko financijsko opterećenje u obliku troškova postupka, što u konačnici može dovesti do povrede prava te stranke na pristup sudu (vidi, *mutatis mutandis*, *Hoare protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 16261/08, stavak 64., 12. travnja 2011.). Istovremeno, Sud smatra da činjenica da je tuženik u ovom predmetu privatna stranka predstavlja samo jedan od elemenata u ocjeni razmjernosti ograničenja prava podnositelja na pristup sudu (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirani predmet *Harrison McKee*, stavak 32.; vidi i predmet *Egill Einarsson protiv Islanda* (br. 2), br. 31221/15, stavci 37. i 40., 17. srpnja 2018., iako potonji u drugačijem kontekstu).

54. Vlada je nadalje tvrdila da je podnositelj zahtjeva prvobitno podnio neopravdano pretjeran tužbeni zahtjev, što je rezultiralo visokim troškovima postupka koje mu je u konačnici naloženo platiti. S tim u vezi, Sud prvo primjećuje da se prema domaćem pravu u relevantno vrijeme od tužitelja u parničnom postupku zahtijevalo da naznače vrijednost predmeta spora prilikom podnošenja tužbenog zahtjeva i da je, u načelu, nisu mogli naknadno povećati bez pristanka tuženika (vidi stavak 12. ove presude). Sud istovremeno ponavlja da je nematerijalnu štetu po njezinoj prirodi teško procijeniti i da često uključuje istraživanje ranijih predmeta kako bi se na temelju sličnih okolnosti utvrdio vjerojatan iznos naknade štete (vidi gore citirane predmete *Stankov*, stavak 62., i *Klauz*, stavak 88.).

55. U ovom predmetu, podnositelj zahtjeva prvo je potraživao 32.000,00 kuna (približno 4.350,00 eura) za nematerijalnu štetu koju je pretrpio zbog

fizičkog napada od strane tuženika. Nakon pribavljanja relevantnih mišljenja vještaka, podnositelj je svoj zahtjev smanjio na približno 12.000,00 kuna (približno 1.600,00 eura), konkretno, 4.000,00 kuna za pretrpljene fizičke bolove, 5.000,00 kuna za strah, 3.500,00 kuna za duševnu bol zbog smanjenja životne aktivnosti i 360,00 kuna za tuđu pomoć i njegu (vidi stavak 6. ove presude). Uzimajući u obzir Smjernice Vrhovnog suda o mogućim iznosima nematerijalne štete koje je potrebno dosuditi za svaki od podnositeljevih zahtjeva (vidi stavak 16. ove presude), Sud ne smatra podnositeljev tužbeni zahtjev pretjeranim.

56. Nadalje, Sud primjećuje da je Tarifom o nagradama odvjetnika, u skladu s kojom se troškovi svake parnične radnje obračunavaju ovisno o vrijednosti predmeta spora, predviđena ista naknada troškova odvjetnika za zahtjeve naznačene u iznosu od 10.000,00 do 100.000,00 kuna (vidi stavak 14. ove presude). U takvim okolnostima, Sud se mora složiti s drugostupanjskim sudom da tuženik nije snosio nikakve dodatne troškove jer je podnositelj zahtjeva prvotno naznačio svoj zahtjev u iznosu od 32.000,00 kuna, a zatim ga smanjio na 12.000,00 kuna (vidi stavke 5., 6. i 8. ove presude).

57. Vlada je tvrdila i da domaći sudovi odredbe o naknadi troškova nisu primijenili proizvoljno ili mehanički, već u skladu s pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda iz 1980. S tim u vezi, Sud napominje da se tim pravnim shvaćanjem nastojalo razjasniti primjenu zaista nejasno sročene članka 154. Zakona o parničnom postupku, u kojem je sudovima dana znatna diskrecijska ovlast pri odlučivanju o troškovima postupka u slučajevima djelomičnog uspjeha (vidi gore citirani predmet *Klauz*, stavak 94.). U pravnom shvaćanju od sudova se zahtijevalo da ocijene ne samo „kvantitativni” uspjeh stranaka, odnosno puki postotak u kojemu je svaka stranka uspjela, nego i njihov „kvalitativni” uspjeh, čime je sudovima omogućeno da uzmu u obzir druge čimbenike, kao što je osnovanost tužbenog zahtjeva (vidi, u tom smislu, izmijenjeni članak 154. stavak 2. Zakona o parničnom postupku iz 2019. citiran u stavku 13. ove presude). Iz sudske prakse Vrhovnog suda (vidi stavke 17. – 21. ove presude) proizlazi i da je gore navedeno pravno shvaćanje poslužilo kao svojevrsni korekcijski čimbenik u kontekstu dosuđivanja potencijalno nepoštenih ili prekomjernih troškova protiv uspješnih tužitelja.

58. Sud nadalje primjećuje da je tuženik tijekom cijelog postupka osporavao osnove podnositeljeva tužbenog zahtjeva nastojeći dokazati da ga nikada nije fizički napao i da mu stoga nikada nije nanio nikakvu štetu. Tuženik je samo radi predostrožnosti prigovorio i iznosu naknade štete koju je podnositelj potraživao (vidi stavak 5. ove presude). Sud ne smatra da je Vrhovni sud to u dovoljnoj mjeri uzeo u obzir u ovom predmetu. Umjesto toga, suprotno prethodnim predmetima o tom pitanju (vidi stavke 17. – 21. ove presude), mehanički je smatrao da je, tijekom početnog dijela postupka, kada se, čini se, većina parničnih radnji odvijala, podnositelj zahtjeva

„kvantitativno uspio” sa samo približno 25 % potraživanog iznosa. Istovremeno je zanemario činjenicu da je podnositelj zahtjeva „kvalitativno” uspio s osnovama svog tužbenog zahtjeva, odnosno uspješno je dokazao činjenicu da je šteta koju mu je uzrokovao tuženik stvarno nastala.

59. Ukratko, Sud utvrđuje da je postupak u podnositeljevu predmetu rezultirao apsurdnim ishodom da je podnositelju zahtjeva, koji je dokazao da ga je B.H. fizički napao, naloženo da mu plati troškove u dvostruko većem iznosu od onog koji je njemu dosuđen na ime naknade štete kao posljedice napada (vidi stavak 50. ove presude) i da Vlada nije iznijela dovoljno uvjerljive razloge kojima bi to opravdala. Slijedom toga, Sud smatra da je način na koji je Vrhovni sud primijenio domaće zakonodavstvo u podnositeljevu predmetu bio izvan prihvatljive slobode procjene dodijeljene domaćim sudovima na temelju članka 6. stavka 1.

60. Prethodna razmatranja dostatna su Sudu da zaključi da je u okolnostima ovog predmeta sporno ograničenje narušilo samu bit prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

61. Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da je prekomjeran nalog za plaćanje troškova u ovom predmetu doveo do povrede njegovog prava vlasništva protivno članku 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Dopuštenost

62. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora iz istih razloga kao i podnositeljev prigovor na temelju članka 6. stavka 1. u pogledu prekomjernih troškova postupka (vidi stavak 26. ove presude).

63. Podnositelj zahtjeva nije se složio.

64. Sud upućuje na svoja prethodno navedena utvrđenja da se Vladin prigovor o nedopuštenosti na temelju pravila o šest mjeseci mora odbaciti (vidi stavke 28. – 31. ove presude) i smatra da je isti zaključak primjenjiv *mutatis mutandis* u kontekstu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi gore citirani predmet *Klauz*, stavak 106.).

65. Sud nadalje primjećuje da ovaj prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

66. Stranke su se pozvale na svoje tvrdnje sažete u stavcima 33. – 38. ove presude.

67. Sud ponavlja da podnositelj može tvrditi da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 samo ako se pobijane odluke odnose na njegovo ili njezino „vlasništvo” u smislu te odredbe. „Vlasništvo” može biti „postojeće vlasništvo” ili potraživanja koja su dovoljno utvrđena da se mogu smatrati „imovinom”. Potraživanje se može smatrati imovinom samo kad je dovoljno utvrđeno da bude ovršivo (vidi, primjerice, predmet *Grčke rafinerije Stran i Stratis Andreadis protiv Grčke*, 9. prosinca 1994., stavak 59., Serija A br. 301-B). Budući da je podnositeljev zahtjev za naknadu štete u ovom predmetu bio priznat u iznosu koji mu je dosuđen pravomoćnom presudom Vrhovnog suda od 11. veljače 2015., Sud smatra da je to potraživanje bilo dovoljno utvrđeno da se može smatrati „imovinom” zaštićenom člankom 1. Protokola br. 1.

68. Sud je ranije smatrao da znatno smanjenje iznosa tog zahtjeva koje je rezultat obveze plaćanja troškova postupka predstavlja miješanje u pravo podnositelja da mirno uživa svoje vlasništvo (vidi gore citirani predmet *Cindrić i Bešlić*, stavci 91. – 92.), čak i u sporovima između privatnih stanaka (vidi *Hoare protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 16261/08, stavci 49. – 51., 12. travnja 2011., i *Agis Antoniadis protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 15434/89, odluka Komisije od 15. veljače 1990., O.I. 64, str. 237).

69. Imajući u vidu svoju sudsku praksu o ovoj temi (vidi, konkretno, predmet *Perdigão protiv Portugala* [VV], br. 24768/06, stavci 63. – 79., 16. studenoga 2010.) te razloge zbog kojih je utvrdio povredu članka 6. stavka 1. zbog prekomjernih troškova postupka (vidi stavke 53. – 59. ove presude), Sud smatra da je predmetno miješanje bilo propisano zakonom, da je bilo u općem interesu, ali da se njime nije postigla potrebna pravična ravnoteža između uključenog općeg interesa i prava podnositelja na mirno uživanje vlasništva. Posljedično, miješanje nije bilo razmjerno.

70. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

71. Člankom 41. Konvencije predviđeno je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

72. Podnositelj zahtjeva potraživao je 12.767,83 kune (približno 1.740,00 eura) na ime naknade materijalne štete.

73. Vlada je osporila to potraživanje.

74. S obzirom na prirodu utvrđenih povreda, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje potraživani iznos u cijelosti, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

75. Podnositelj zahtjeva potraživao je i 12.500,00 kuna (približno 1.700,00 eura) na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom i 6.250,00 kuna (približno 850,00 eura) na ime troškova povezanih s podnošenjem ustavne tužbe.

76. Vlada je osporila te iznose.

77. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna. Sud u ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje posjeduje i prethodno navedene kriterije, smatra razumnim dosuditi iznos od 2.550,00 eura, koji obuhvaća troškove po svim osnovama, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva.

C. Zatezna kamata

78. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
4. *presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate:

PRESUDA ČOLIĆ protiv HRVATSKE

- (i) 1.740,00 EUR (tisuću sedamsto četrdeset eura) na ime materijalne štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
- (ii) 2.550,00 EUR (dvije tisuće petsto pedeset eura) na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnosiocu zahtjeva;
- (b) da se od protoka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 18. studenoga 2021. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

{signature_p_2}

Renata Degener
Tajnica

Péter Paczolay
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524